

OKRUHY K ZÁVĚREČNÝM ZKOUŠKÁM pro programy CŽV:

Vychovatel
Pedagog volného času
Učitel odborného výcviku a učitel praktického vyučování

1. Závěrečná zkouška ověřuje jak teoretickou připravenost účastníka programu CŽV potřebnou pro výkon povolání v rámci daného oboru, tak i schopnost aplikace osvojených poznatků v praxi.
2. K závěrečné zkoušce lze přistoupit až po úspěšném splnění zápočtů a zkoušek všech předmětů, které pro daný program CŽV stanovuje příslušný učební plán.
3. Nutnou podmínkou pro konání závěrečné zkoušky je také odevzdání závěrečné práce. Pokyny k jejímu vypracování jsou zveřejněny na webových stránkách.
4. Účastník programu se musí k závěrečné zkoušce písemně přihlásit. Formulář přihlášky je zveřejněn na webových stránkách. Stejně tak jsou na webových stránkách zveřejněny všechny důležité termíny, které je nutné dodržet - termín pro odevzdání přihlášky k závěrečné práci, termín pro odevzdání závěrečné práce, termín pro odevzdání přihlášky k závěrečné zkoušce.
5. Studijním plánem jsou stanoveny pro závěrečnou zkoušku předměty: pedagogika, psychologie a oborová didaktika dle příslušného programu CŽV. Zkoušenému bude při zkoušce zadána (losováním nebo určením) jedna otázka z pedagogiky, jedna z psychologie a jedna z oborové didaktiky. Další částí závěrečné zkoušky je obhajoba předložené závěrečné práce. Se souhlasem předsedy zkušební komise lze demonstrovat zadané téma na vlastním portfoliu.
6. Závěrečnou zkoušku účastník programu CŽV vykonává před tříčlennou zkušební komisí.
7. Na závěr zkoušky je účastník programu CŽV seznámen s celkovým hodnocením.
8. Další podrobnosti o průběhu závěrečné zkoušky, možnosti opakování apod. stanoví Studijní a zkušební řád. Další informace poskytne garant programu CŽV, příp. další kontaktní osoby.

OKRUHY OTÁZEK K ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z PEDAGOGIKY

1. **Pedagogika jako věda o výchově.** Předmět, struktura a vztah pedagogiky k jiným disciplínám.
2. **Charakteristika základních pojmů:** vzdělání, vzdělávání, výchova (v širším i v užším slova smyslu). Obecné znaky výchovy. Funkcionální a intencionální výchova.
3. **Charakteristika výchovného procesu.** Průběh a fáze výchovného procesu z hlediska metodického, ontogenetického.
4. **Sebevýchova a převýchova.**
5. **Výchovné cíle,** jejich význam. Funkce a struktura výchovných cílů. Požadavky na formulaci cílů.
6. **Biologické a psychické podmínky výchovy.** Uvést konkrétní příklady.
7. **Sociální podmínky výchovy** (mikroprostředí, lokální prostředí, makroprostředí).
8. **Prostředky výchovy** v užším a širším pojetí.
9. **Formy výchovy** (školní, mimoškolní, rodinná výchova a sebevýchova) - stručná charakteristika.
10. **Metody výchovy** (obecné vymezení). Příklady možných třídění metod (např. diagnostické, výchovně-vzdělávací, výzkumné).
11. **Účastníci základního modelu edukace** (charakteristika dílčích subjektů).
12. **Pedagogická profese.** Charakteristika pracovních činností pedagoga. Zvláštnosti pedagogické profese.
13. **Funkce vychovatele** (učitele). Pregraduální příprava učitelů, další vzdělávání. Školní management.
14. **Žák a jeho současná pozice** v podmínkách výchovy a vzdělávání ve škole. Nadaný, handicapovaný, neprospívající žák. Diagnostika a autodiagnostika ve vyučovacím procesu.
15. **Vyučovací proces** a jeho podstata. Etapy vyučovacího procesu. Charakteristika vyučovacího procesu. Aplikace na konkrétní vyučovací předměty.
16. **Výchovné složky a jejich vzájemné vztahy. Subsložky.** Uvést konkrétní příklady.
17. **Mravní výchova,** pojmy mravnost, morálka. Cíl, obsah, metody a prostředky mravní výchovy. Výchovné vyučování. Žebříček hodnot a jeho proměny.
18. **Škola a její místo ve výchově a vzdělávání.** Postavení odborného školství.
19. **Vzdělávací a školská soustava.**
20. **Škola a rodina:** vzájemný vztah, formy spolupráce a její problémy. Úloha rodiny v rozvoji osobnosti.

OKRUHY OTÁZEK K ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z PSYCHOLOGIE

1. **Předmět psychologie.** Psychologie jako věda, postavení psychologie v systému věd. Metody psychologie. Pojem psychika.
2. **Vnímání.** Představivost a fantazie. Paměť.
3. **Pozornost.** Myšlení, myšlenkové operace.
4. **Emocionální procesy.** Emoce a jejich charakteristika, třídění emocí. Emoce a výkon. Poruchy emocí.
5. **Psychologie osobnosti.** Pojem osobnost. Typologie osobnosti a temperamentu.
6. **Schopnosti, inteligence. Tvořivost.**
7. **Motivace osobnosti, potřeby. Charakter.**
8. **Osobnost v náročných životních situacích:** stres, konflikt, frustrace, deprivace. Syndrom vyhoření.
9. **Determinace psychického vývoje** biologická a sociální. Periodizace psychického vývoje podle různých autorů (S. Freud, E. H. Erikson). Zákonitosti vývoje.
10. **Období novorozence až mladšího školního věku.** Mezníky, vývoj jednotlivých psychických funkcí, sociálních vztahů. Školní zralost a připravenost.
11. **Raná a pozdní adolescence.** Charakteristika psychického vývoje, vývoj psychických procesů, identity a sociálních vztahů, sexuality.
12. **Dospělost a stáří.** Charakteristika psychického a sociálního vývoje. Mezníky, krize ve vývoji, adaptační procesy.
13. **Teorie učení.** Asocianistická, teorie podmiňování, behavioristická, tvarově-psychologická, kognitivní teorie.
14. **Druhy učení.** Podmiňování klasické a operační, odměny a tresty v procesu učení. Učení vzhledem. Učení senzomotorické, verbální, kognitivní, sociální.
15. **Zákony učení.** Motivace učení. Kontrola a hodnocení. Transfer a interference v učení. Opakování.
16. **Poruchy chování žáka, příčiny neprospěchu.** Poruchy adaptace žáka na školní prostředí.
17. **Rodina a její výchovné působení.** Typy výchovy a jejich dopad na osobnost dítěte. Rodina jako sociální skupina. Funkce rodiny. Role otce a matky, problematika současné rodiny.
18. **Vrstevnická skupina** a její vliv. Školní třída jako sociální skupina. Klima školní třídy.
19. **Sociální komunikace** verbální a neverbální. Sociální percepce.
20. **Psychologická charakteristika postojů** a jejich struktury. Postojová změna. Předsudky, jejich vznik, regulace.

**OKRUHY OTÁZEK K ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE
Z DIDAKTIKY ODB. VÝCVIKU A PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ
PRO OBOR UČITEL ODBORNÉHO VÝCVIKU a PRAKTICKÉHO
VYUČOVÁNÍ**

1. **Vymezení pojmu didaktika.** Vztah obecné didaktiky k oborovým didaktikám. Složky odborného výcviku a praktického vyučování a jejich uplatňování. Postavení odborného výcviku a praktického vyučování v profesní přípravě na školách.
2. **Vzdělávací koncepce** – stručná charakteristika a jejich odraz v současné škole.
3. **Didaktické zásady.** Přehled didaktických zásad a jejich stručná charakterizace. Realizace didaktických zásad ve vyučovacím procesu.
4. **Zásada názornosti** (pojetí Komenského a Herbarta) a její uplatnění v odborném výcviku.
5. **Cíle a obsah odborného výcviku.** Učivo, způsob výběru, uspořádání a jeho realizace ve vyučovacím procesu. Diferenciace učiva. Mezipředmětové vztahy. Učebnice.
6. **Materiální a didaktické prostředky.** Komunikativní funkce didaktických prostředků (multimediální systém, počítače, video apod.). Využití didaktických prostředků pro zdůraznění názornosti (např. zpětný projektor a transparenty). Příklady využití v praxi.
7. **Charakteristika vyučovacích modelů** v odborném výcviku a praktickém vyučování.
8. **Klasifikace výukových metod.** (Možnost využití příkladů z vlastní praxe.) Charakteristika, uplatnění a využití slovních metod. Práce s učebnicí.
9. **Osobnost učitele odborného výcviku** a jeho postavení jako činitele vyučovacího procesu. Kompetence a klíčové postavení učitele, motivace, vzor, příklad. Učitel odborného výcviku a praktického vyučování jako činitel vyučovacího procesu.
10. **Sebehodnocení, sebereflexe a sebezdokonalování** v pedagogické činnosti učitele. Didaktická a pedagogická činnost učitele odborného výcviku a praktického vyučování.
11. **Přehled základních organizačních forem výuky** (hromadné, skupinové, týmové, individuální a individualizované).
12. **Organizační formy výuky používané v odborném výcviku** a v praktickém vyučování. (Možnost využití vlastních příkladů z praxe.) Exkurze – jedna z možných organizačních forem.
13. **Typy výuky** (informativní, heuristická, produkční, regulativní), stručná charakteristika a příklady možného uplatnění v praxi.
14. **Spolupráce učitele odborného výcviku a praktického vyučování** s ostatními pedagogickými pracovníky. Uplatnění kreativity v odborném výcviku a praktickém vyučování.

15. **Příprava učitele odborného výcviku** a praktického vyučování na výchovně vzdělávací působení. Typy přípravy. Prezentace konkrétní přípravy na odborný výcvik a na výuku praktického vyučování.
16. **Základní pedagogická dokumentace.** Učební plány, přeřazovací plány, učební osnovy, tematické plány. Práce se základními pedagogickými dokumenty.
17. **Specifikace klasifikace a hodnocení** v odborném výcviku a praktickém vyučování (stručná charakteristika). Diagnostické metody a jejich uplatnění. Práce s problémovými žáky a s žáky nadanými, příčiny neprospěchu a nekázně. Realizace zpětné vazby. Evaluace.
18. **Proces formování a osvojování praktických dovedností.** Organizace a vedení výuky v odborném výcviku a v praktickém vyučování.
19. **Modernizace vyučovacího procesu** v odborném výcviku a v praktickém vyučování. Návrh modernizace pracoviště. Návrh na nové učební pomůcky.
20. **Hospitace** jako prostředek sebezdokonalování.

OKRUHY OTÁZEK K ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z DIDAKTIKY A ORGANIZACE VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO OBOR PEDAGOG VOLNÉHO ČASU

1. **Didaktika.** Základní vymezení pojmu, didaktika volného času. Vztah „oborových“ didaktik k předmětu obecná didaktika.
2. **Volný čas.** Pojem VČ, funkce, různé pohledy na VČ (historie), VČ a životní styl, pozitivní a negativní pojetí VČ, funkce VČ, teoretické aspekty trávení VČ. Historie trávení VČ.
3. **Pedagogika VČ, VMV.** Místo PgVČ v systému věd, vztah PgVČ a VMV, dimenze VMV, znaky VMV, nejvýznamnější činitele ovlivňující VČ, požadavky na VMV (principy). Sféry VČ, typy prostředí z hlediska působení podnětů.
4. **Zájmové aktivity ve VČ.** Zájem, zájmová činnost, činnosti. Muzeopedagogika.
5. **Plán organizačního zajištění akce.** Složky, zásady plánování, rozpočet, legislativa, hygienické požadavky.
6. **Historický vývoj výchovy, organizací a zařízení VČ.** Komenský, Pestalozzi, Bosco, činnost církví, vývoj skautingu v zahraničí a v ČR, osobnosti skautingu. České organizace v oblasti trávení VČ a VMV.
7. **Zařízení pro VMV.** ŠD a ŠK, ZUŠ, JŠ, DM, SVC, DD, DDÚ, VÚ, SVP, NZDM, domovy důchodců, občanská sdružení, církevní organizace, další instituce a organizace působící v oblasti VČ, školská účelová zařízení.
8. **Právo a volný čas.** Vztah práva a VČ, právní pořádek ČR, mezinárodní úmluvy - Listina základních práv a svobod. Úmluva o právech dítěte.
9. **Právní problematika výkonu profesí a činností v oblasti volného času.** Právní zodpovědnost. Vznik škody, zodpovědnost za škodu. Právní rizika práce pedagoga VČ. Vybrané aspekty zákoníku práce.

10. **Hra.** Definice, historie, funkce, podmínky a dělení her, zásady uvádění her, herní systémy. Výběr hry.
11. **Hračka.** Druhy hraček, dělení hraček dle věku člověka. Vady hraček.
12. **Nové přístupy v pedagogice VČ.** Znaky nových forem. Animace, výchova zážitkem, sociální asistenti.
13. **Pedagogika zážitku** - Outward Bound, výchova mládeže k přírodě. Prožitek a jeho znaky. Spektrum zážitkově – pedagogických aktivit.
14. **Školy v přírodě a zotavovací akce.** Funkce tábora, vyhláška o zotavovacích akcích pro děti a dorost, dělení, zaměření, personál, dokumentace, výběr tábořiště. Rámcový plán, režim dne, etapová hra.
15. **Sociální pedagog, vychovatel, pedagog VČ.** Typologie, rozsah profesionální působnosti, vzdělávání a působnost sociálních pedagogů. Klíčové kompetence pedagoga VČ.
16. **Organizační formy výchovného procesu.** Přehled možných forem. Uplatnění podílu samotných aktérů na realizaci dané formy.
17. **Výchovné metody.** Přehled možných metod. Uplatnění podílu samotných aktérů na realizaci dané metody.
18. **Vycházka, výlet, exkurze, beseda, vícedenní akce.** Základní znaky organizaci, podíl samotných účastníků. Plán organizačního zajištění.
19. **BOZP a metodické pokyny při rizikových činnostech.** Práce v místnosti, na hřišti a v tělocvičně, elektrický proud, práce s náčiním, bouřka, oheň, plavání, střelba, přesuny, turistika (vč. vodní, ski a cykloturistiky), noční a bojové hry. Zásady, proškolení, poučení.
20. **První pomoc.** Život zachraňující úkony – šok, zástava dechu, zlomeniny. Vybavení lékárničky. Osobnost zdravotníka na zotavovacích akcích. Rizikové potraviny. Technická pomoc. Prevence předcházení úrazům.

**OKRUHY OTÁZEK K ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE
Z TEORIE A METODIKY VÝCHOVY
A DIDAKTIKY A ORGANIZACE VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT
PRO OBOR VYCHOVATEL**

1. **Didaktika.** Základní vymezení pojmu, didaktika volného času. Vztah „oborových“ didaktik k předmětu obecná didaktika.
2. **Volný čas.** Pojem VČ, funkce, různé pohledy na VČ (historie), VČ a životní styl, pozitivní a negativní pojetí VČ, funkce VČ, teoretické aspekty trávení VČ. Historie trávení VČ. Zájmové aktivity ve VČ, muzeopedagogika.
3. **Právo a volný čas.** Vztah práva a VČ, právní pořádek ČR, mezinárodní úmluvy - Listina základních práv a svobod. Úmluva o právech dítěte.
4. **Hra a hračka.** Definice, historie, funkce, podmínky a dělení her, zásady uvádění her, herní systémy. Výběr hry. Druhy hraček, dělení hraček dle věku člověka. Vady hraček.

5. **Školy v přírodě a zotavovací akce.** Funkce tábora, vyhláška o zotavovacích akcích pro děti a dorost, dělení, zaměření, personál, dokumentace, výběr tábořiště. Rámcový plán, režim dne, etapová hra.
6. **Organizační formy výchovného procesu.** Přehled možných forem. Uplatnění podílu samotných aktérů na realizaci dané formy.
7. **Výchovné principy, zásady a metody.** Základní požadavky na realizaci výchovného procesu. Determinanty výchovy. Přehled možných metod. Uplatnění podílu samotných aktérů na realizaci dané metody.
8. **BOZP a metodické pokyny při rizikových činnostech.** Práce v místnosti, na hřišti a v tělocvičně, elektrický proud, práce s náčiním, bouřka, oheň, plavání, střelba, přesuny, turistika (vč. vodní, ski a cykloturistiky), noční a bojové hry. Zásady, proškolení, poučení.
9. **Výchova a výchovné prostředí.** Definice, pojetí výchovy, teorie, druhy výchovných prostředí, znaky a cíle výchovy, výchovné působení.
10. **Školní výchovné prostředí.** Definice, výchovní činitelé, determinanty. Náměty na zlepšení kázně.
11. **Složky výchovy ve škole.** Druhy výchov, jejich definice, uvedení příkladů. Mravní výchova. Druhy, metody, morální dilemata.
12. **Pedagogické aspekty ovlivňování VČ.** Formy, možnosti. Odměna a trest, motivace, psychohygiena, režimové prvky.
13. **Výchovně - vzdělávací proces.** Pedagog, žák, obsah. Výchovné principy a zásady, proces výchovy, cíle a struktura. Prostředky výchovy. Individualizace výchovného procesu. Koncepce.
14. **Školní vzdělávací program.** Aplikace do konkrétního školského zařízení. Průřezová témata. Kompetence vychovatele.
15. **Preventivní program.** Koncipování. Opory projektu preventivních programů. **Sociálně patologické jevy.** Druhy, etiologie vzniku, prevence a její druhy. Šikana a její druhy. Předcházení sociálně patologickým jevům. Formy pomoci.
16. **Pedagogizace prostředí.** Definice, typy, možnosti.
17. **Výchovné cíle.** Jejich význam. Funkce a struktura výchovných cílů. Požadavky na formulaci cílů. Struktura SMART, definice, příklady.
18. **Klíčové kompetence.** Kompetence pedagoga, kompetence vychovávaného. Definice, druhy.
19. **Vycházka, výlet, exkurze, beseda, vícedenní akce.** Základní charakteristika a vymezení jednotlivých druhů. Plán organizačního zajištění akce, zásady plánování, rozpočet, legislativa, hygienické požadavky.
20. **Masmédia.** Význam, dělení, vliv.

